

Glazba
uvijek
pronađe
put!

'21
SEZONA
22

zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

o
crveni ciklus

18.02.2022. / 19:30

Koncertna dvorana Lisinski

In Memoriam

Lovro von Matačić

MARKO
LETONJA dirigent

Za
gre
ba
čka
filharmonija

Richard Wagner · Richard Strauss

crveni ciklus

Petak 18.2.2022.

Koncertna dvorana Lisinski

19:30

Zagrebačka
filharmonija

IN MEMORIAM LOVRO VON MATAČIĆ

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

MARKO LETONJA dirigent

RICHARD WAGNER

**Predigra i Čar Velikog petka iz
opere Parsifal**

24'

RICHARD STRAUSS

Kavalir s ružom, suite za orkestar

Predigra - Darivanje srebrne ruže -
Valcer baruna Ochsa -
"Ist ein Traum" (To je san) - Valcer

30'

***

RICHARD STRAUSS

Život junaka, simfonijska pjesma, op. 40

40'

Junak

Junakovi protivnici

Junakova suputnica

Bojno polje

Junakova djela u miru

Junakov odlazak s ovoga svijeta

In Memoriam Lovro von Matačić

Marko Letonja dirigent

Marko Letonja od 2012. obnaša funkciju šefa dirigenta Filarmonijskog orkestra iz Strasbourga. Nedavni najistaknutiji događaji njegova mandata uključuju turneju po Njemačkoj koja je kulminirala vrlo hvaljenim nastupima u Elphilharmonie u Hamburgu te Alte Oper u Frankfurtu, turneju po više gradova u Koreji te izvedbu Bartókova *Dvorca Modrobradog* u dvorani Pariške filharmonije.

Počasni je dirigent Tasmanijskog simfonijskog orkestra, čiji je šef dirigent bio od 2011. do 2018. godine. Bio je nadaleko hvaljen zašto što je Tasmanijski simfonijski orkestar podigao na novu razinu, a 2017. primio je nagradu *Helpmann* za koncertnu izvedbu Wagnerove opere *Tristan i Izolda* s Ninom Stemme i Stuartom Skeltonom. Od rujna 2018. obnaša i ulogu glazbenog ravnatelja Bremenske filharmonije.

Kao gost-dirigent surađivao je s Bečkim simfonijskim orkestrom, Münchenskom filharmonijom, Orkestrom Romanske Švicarske, Hamburškim simfonijskim orkestrom, Filharmonijskim orkestrom Scale u Milanu i Simfonijskim orkestrom Berlinskog radija. Suradivao je i sa Seoulskom filharmonijom, Orkestrom Mozarteuma iz Salzburga, Orkestrom Stockholmske opere, Državnim orkestrom iz Stuttgarta te Simfonijskim orkestrom *Giuseppe Verdi* iz Milana. Nedavni i budući najistaknutiji angažmani uključuju *Hoffmanove priče* u Novom nacionalnom kazalištu u Tokiju, *Falstaffa* u Bremenu te *Beatrix Cenci* Alberta Ginastere u Opéra national du Rhin, za koju je 2019. primio *Grand Prix* za najbolju opernu predstavu u izboru francuske kritike.

Godine 2017. dirigirao je Wagnerov ciklus *Prsten Nibelunga* u Švedskoj kraljevskoj operi, za što je primio izuzetne pohvale kritike. Njegovo je dirigiranje opisano kao "iskričavo" (*Forum Opera*), a *Times Literary Supplement* njegov je stil opisao kao "nepogrešiv". Prije toga dirigirao je kompletni ciklus *Prstena Nibelunga* u Teatru São Carlos u Lisabonu, a proteklih se godina redovito vraćao Wagneru. Nedavno je dirigirao novu produkciju *Parsifala* u Opéra national du Rhin u Strasbourgu.

S opsežnim i raznolikim repertoarom nastupao je i u Bečkoj državnoj operi (*Pikova dama* i *Hoffmannove priče*) i Grand Théâtre u Ženevi (*Medeja* i *Manon*, među ostalim), Rimskoj operi (*Romeo i Julija*), Semperoperi u Dresdenu (*Nabucco*), milanskoj Scali (*Il dissoluto assolto* Joséa Saramaga u kombinaciji s Hindemithovom *Svetom Suzanom*; *Slučaj Makropulos* kao i *Hoffmannove priče*), Berlinskoj državnoj operi (*Madama Butterfly*), Njemačkoj operi u Berlinu (*La Traviata*), Opéra National du Rhin u Strasbourgu (*Walküre*, *Sumrak bogova*, *Ukleti Holandez*, *Slučaj Makropulos*, *Pikova dama*), Teatru Lirico u Cagliariju (*Cavalleria rusticana*, *I Pagliacci*, *Ukleti Holandez*).

Marko Letonja započeo je studij kao pijanist i dirigent na Muzičkoj akademiji u Ljubljani, a diplomirao je u klasi Otmara Suitnera na Glazbenoj akademiji u Beču 1989. godine. Samo dvije godine kasnije postaje šef dirigent Slovenske filharmonije u Ljubljani, kojom je dirigirao do 2003. godine. Potom je 2003. imenovan šefom dirigentom i glazbenim ravnateljem Baselskog simfonijskog orkestra i tamošnje kazališne kuće, s kojim je snimio cijeli ciklus simfonija Felixa Weingartnera, te dirigirao novim produkcijama *Tannhäusera*, *Traviate*, *Strijelca vilenjaka*, *Borisa Godunova*, *Tristana i Izolde*, *Rigoletta* i *Don Giovannija*.

Glazba uvijek pronade put!

Richard Wagner

Predigra i Čar Velikog petka iz opere *Parsifal*

Travnja 1857., nakon hladnoga i kišnog proljeća, sunčeve zrake obasjale su vrt vile nedaleko Züricha, koju je **Richardu Wagneru** (1813. - 1883.) u azilu ustupio bogati trgovac i ljubitelj umjetnosti Otto Wesendonck:

"Vrt je propupao, ptice su propjevale, a ja sam napokon mogao uživati u plodonosnu miru za kojim sam toliko žudio. Ispunjen tim osjećajem, najednom mi je sinulo da je Veliki petak i sjetio sam se važnosti koje je to znamenje imalo za mene dok sam čitao Wolframova *Parzivala*... Njegova suština u trenutku mi je postala kristalno jasna, preplavivši me svojim sveprisutnim značajem, te sam na temelju ideje Velikog petka u trenu osmislio cjelokupnu dramu u tri čina, koju sam na brzinu i u žurbi tada i skicirao".

Libreto novog djela temeljio se na priči o Parsifalu i Svetom Gralu, prema poemi *Parzival* srednjovjekovnoga njemačkog pjesnika Wolframa von Eschenbacha. Bio je to plod dugotrajnije fascinacije; primjerak Wolframove poeme Wagner je nosio sa sobom i na put u Češku nakon premijere *Tannhäusera* 1845. godine: "S knjigom pod rukom skrio sam se u

obližnje šume i sjeo uz potok, časteći se pričama o Titurelu i Parzivalu (Titurel je bio Parsifalov otac, op.a.) iz Wolframove neobične, iako vrlo privlačne poeme".

Skladanje je započeo tek 1877., a opera je premijerno predstavljena 26. srpnja 1882. u Festspielhausu u Bayreuthu, opernoj kući otvorenoj 1876., koju je Wagner uspio izgraditi ekskluzivno za izvedbe svojih opernih ostvarenja. Šest godina nakon trijumfalne izvedbe tetralogije *Prstena Nibelunga*, tu je upriličen upravo *Parsifal*, koji će se pokazati i posljednjim Wagnerovim opernim ostvarenjem.

Wagner je insistirao da se *Parsifal* kao *Bühnenweihfestspiel* ili "svečano scensko posvećenje" igra isključivo u Bayreuthu najmanje trideset godina od praizvedbe, smatrajući da će jedno tako spriječiti da se njegova glazbena drama pretvori u puku zabavu za opernu publiku. No znatiželja javnosti time je postala samo veća, pa su orkestralni ulomci došli sve do Novog svijeta u samo nekoliko mjeseci po premijeri. Newyorški Metropolitan bio je prvi koji je dobio priliku postaviti i cjelovitu produkciju izvan Bayreutha, ali tek 1903. godine.

Predigra Prvom činu povezana s *Čari Velikog petka* često se izvodi i na koncertnom podiju, a u operi *Čar Velikog Petka* javlja se na kraju Prve slike Trećega čina. Parsifal je uništio čarolije čarobnjaka Klingsora, povratio sveto koplje i postao kralj Grala. "Ushićeno gleda brda i doline, koje sjaje u jutarnjem svjetlu", bilježi Wagner u didaskaliji. "Kako je lijepa dolina danas!", pjeva Parsifal, a pustinjač Gurnemanz mu odgovara: "To je čar Velikog petka, gospodaru!".

Richard Strauss

Kavalir s ružom, suite, op. 59

Operu *Der Rosenkavalier* **Richard Strauss** (1864. - 1949.) skladao je na libreto Huga von Hofmannsthala, a djelo je premijerno izvedeno 1911. u Dvorskoj operi u Dresdenu pod ravnanjem Ernsta von Schucha, ključne osobe glazbenog života saske prijestolnice, koji je sa Straussom već surađivao na njegovim operama *Feuersnot*, *Saloma* i *Elektra*. Režiju premijere odradio je Max Reinhardt koji se kasnije proslavio u Americi kao filmski glumac i režiser.

Iako komična po karakteru, ova se opera ističe društvenim angažmanom. No, ono zbog čega ju je publika prihvatila su zapravo njena profinjena melodioznost, nježna lirika, toplo obojena kantilena i prozračna orkestracija.

Od samoga početka opera je bila dobro prihvaćena. Karte za premijeru bile su rasprodane u vrlo kratkom roku. Iako su neki kritičari prigovarali zbog Straussova zastarjelog korištenja valcera, publika je bila oduševljena. Samo dva mjeseca nakon premijere opera je prevedena na talijanski i izvedena u milanskoj Scali. Vrlo brzo *Kavalir s ružom* stigao je i do Beča, Rima, Londona i New Yorka. Bila je to najpopularnija Straussova opera za njegova života, a često se izvodi i danas.

Straussov angažman oko pretvaranja *Kavalira s ružom* u orkestralnu suitu ostao je nejasan. Aranžman za suitu je najvjerojatnije napravio dirigent Artur Rodziński, koji je dirigirao Newyorškom filharmonijom 1944. godine na njenoj premijeri.

Richard Strauss

Život junaka, simfonijska pjesma, op. 40

Simfonijsku pjesmu *Život junaka* **Richard Strauss** (1864. - 1949.) napisana je 1898., u godini u kojoj je navršio 34. rođendan. Nadahnut Beethovenovom *Eroicom*, ali i zaboravom koji se u to doba nadvio nad to remek-djelo, Strauss je odlučio napisati vlastito "herojsko" ostvarenje: "... doduše bez posmrtnice koračnice, ali također u Es-duru, s puno rogova koji su bili i bit će simbol junaštva".

Iako to nije bila posljednja među njegovim simfonijskim poemama, bila je završna u fantastičnom nizu ostvarenja koji je inicirao deset godina ranije *Don Juanom*, a koja su Straussa ustoličila na mjestu neprikosnovenog autoriteta kada je riječ o simfonijskoj glazbi. Partituru je Strauss posvetio Willemu Mengelbergu i Concertgebouw-orkestru iz Amsterdama, ali je praizvedbom odlučio ravnati sam, 3. ožujka 1899. u Frankfurtu.

Neposredno pred to inicijalno predstavljanje, u medijima se povela dinamična rasprava o junaku iz naslova djela. Svi su pokušavali odgonetnuti tko je junak kojega će Strauss ovjekovječiti u njemu. Iako je ocu pisao kako djelo do stanovite mjere govori o njemu samom, u javnosti je izjavio da se ne radi niti o jednom specifičnom stvarnom ili izmišljenom junaku te da djelo nema izvanjskoga poticaja ili programa, već da slavi općeniti ideal heroizma.

No, kritika je nakon premijere zaključila da je junak iz naslova nitko drugi doli - Strauss! Osim što u samoj skladbi ima više od 30 citata iz ranijih Straussovih djela koji tvrdoglavo upućuju na njihova autora, to što je odabrao sam ravnati praizvedbom - umjesto da to prepusti dirigentu kojemu je djelo posvetio, kritičarima je bio završni dokaz da se radi o ostvarenju koje zapravo veliča njegova stvoritelja.

U svakom slučaju, *Život junaka*, danas gledano, predstavlja novi iskorak u istraživanju mogućnosti suvremenog simfonijskog orkestra i u tom pogledu predstavlja jedan od kamena temeljaca u razvoju simfonijske glazbe. Oblikovan je u šest međusobno povezanih cjelina, a svaka od njih nosi i naslov: *Junak*, *Junakovi protivnici*, *Junakova suputnica*, *Bojno polje*, *Junakova djela u miru* te *Junakov odlazak s ovoga svijeta*.

Priprema i realizacija tekstova
G.A.D. PRODUKCIJA / www.gad.hr

**Za
gre
sba
čica
filharmonija**

VIOLINE I. Sidonija Lebar, koncertna majstorica,
Martin Draušnik, koncertni majstor, Ana Slavica, Korana Rucner Novak,
Mario Bratković, Lovorka Moslavac, Alina Gubajdullina, Neven Manzoni,
Odette Cavaliere, Marta Bratković Saša Borčić Reba, Ivan Finta,
Davide Albanese, Teodora Sualca Matei

VIOLINE II. Ana Paula Knapić Franković*, Val Bakrač**, Mirela Džepina Finta
Vera Kurova, Josip Novosel, Margareta Ugrin, Dragana Tomić,
Iva Kralj, Krešimir Bratković, Tomislav Ištók, Ivo Jukić

VIOLĀ Lucija Brnadić*, Krešimir Ferenčina**, Magda Skaramuca,
Tvrтко Pavlin, Marko Otmačić, Asja Frank Perčić, Filip Vitko, Tajana Škorić,
Lovorka Abramović Šoljan

VIOLONČELA Jasen Chelfi*, Zita Draušnik**, Vinko Rucner**,
Lana Lucija Horvatić, Jurica Mrčela, Martina Pavlin, Emanuel Pavon,
Tajana Bešić

KONTRABASI Nikša Bobetko*, Darko Krešić**, Ilin Dime Dimovski,
Dubravko Palanović, Borna Dejanović, Franjo Zvonar

FLAUTE Dijana Bistrović, Matea Škarić Janković, Danijela Klarić Mimica

PICCOLO Dani Bošnjak

OBOE Zoltan Hornyanszky*, Katarina Grubić, Vittoria Palumbo

ENGLĀSKI ROG Źarko Antonić

KLARINETI Davor Reba*, Emma Štern

BAS KLARINET Ratko Vojtek

FAGOTI Jorge Ricardo Luque Perdomo*, Matko Smolčić*, Petar Križanić

KONTRAFAGOT Aleksandar Čolić

ROGOVI Viktor Kirčenkov*, Yevhen Churikov*, Lenart Istenič,
Petar Kšenek, Nikola Jarki, Bruno Grošić, Bruno Laktaš, Hrvoje Grah

TRUBE Tomica Rukljić*, Dario Cepić, Peter Firšt, Mario Lončar, Marin Zokić*

TROMBONI Antonio Janković*, Marin Rabadan, Goran Glavaš

TUBA Krunoslav Babić

EUFONIJ Ivan Mučić

TIMPANI Ema Krešić

UDARALJKE Tomislav Kovačić*, Źeljko Grigić, Renato Palatinuš,
Mario Čavlek, Rupert Čunko

HARFA Mirjam Lučev Debanić*, Veronika Čiković

CELESTA Viktor Čižić

NADZORNIK ORKESTRA Davor Capković

* vođa dionica / ** zamjenici vođa dionica

Grad Zagreb

PARTNER U OFF CIKLUSU

MEDIJSKI PARTNERI

VIJENAC

ZAGREB

SPONZORI

CVIJEĆE Izabel

SLUŽBENO VOZILO

PORSCHE
INTER AUTO

Izdavač: Zagrebačka filharmonija

Za izdavača: Mirko Boch, ravnatelj

Urednik: Ivan Lozić

Dizajn i priprema tekstova: G.A.D. PRODUKCIJA d.o.o.

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Cijena koncertnog programa: 10 kn

*Zagrebačka filharmonija zadržava pravo izmjene programa.

Glazba
uvijek
pronađe
put!

'21
SEZONA
22

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

plavi ciklus

25.2.2022. / 19:30
Koncertna dvorana Lisinski

DAWID RUNTZ dirigent
ROMAN SIMOVIĆ violina

Petar Iljič Čajkovski

Glazba uvijek
pronade put!

www.zgf.hr